
Предраї Палавесїра

МЕТАФИЗИЧКА ВЕРТИКАЛА ЉУБОМИРА СИМОВИЋА

4
МЕТ

Сваки песник који би данас, на дан Св. Преображења, на овоме месту, у Жичи, добио повељу и признање Сабора српске духовности, морао би имати отворену вертикалу према небесима. Небески народ сурвао се у понижење, пораз и прогонство. Лажи и маске више га не могу обманути и он се мора суочити са истином о себи самоме. Овде, у Жичи, пре скоро осам векова, постављени су правни темељи српске државности. Под овим сводом засјала је прва краљевска круна на глави једног српског владара; он је, заједно са својим рођеним братом, првим српским архиепископом, био међу првим српским књижевницима. Данас се, недалеко од овог храма, очајнички окупљају групе нових српских прогнаника тражећи кров над главом у остацима угрожене државе. Првовенчани владар и први просветитељ овде су поставили заветни аманет свеколике српске писмености: да се поштују преци и чува духовно и земаљско наслеђе отаца; да се ни срећа ни добро народа не арчи неразумно; да се у победама не горди, а у поразима не очајава; и да се трезвеност, разум и савест свагда држе важнијим од бахатости, духовног слепила и моралне равнодушности.

У своме богатом и разноврсном делу, као песник, драмски писац, есејиста, просвећени грађанин и интелектуалац, Љубомир Симовић и у данашњој несрећи срећно спаја неке од тих заветних порука. Иако се чини да се кроз векове готово ничему нисмо научили, његова је вертикала према небесима отворена. Чиста и права као стрела, упућена је равно ка првим изворима од којих смо кренули – владару као домаћину од овога света који је изгубљен; духовном пастиру чија су

послања погажена; и милосрђу Богородице Тројеручице Хиландарске која нас само чудом још може спасити. У томе тројству, Симовић је сажео сву данашњу судбину свога народа и изразио несрећу његове неразумности.

*На гроб Светиога краља сийају жишо,
на жишо слећу шеве, сенице, врайци,
слећу косови, и жишна зрна зобљу,
не зна се јесмо ли на ђуми, ил на гробу.*

---

*Ми смо у масџионицу Савину ђесак усули,
од ѡаковској грма кашике издељали.
Све усијано, и осијано, и озарено – утасили,
ѡа, у мраку, сабрано расули,
зашивено рашили, ѡмирено закрвили,
исцељено озледили, ушешено уввелили,
недељиво разделили.*

---

*Док кишу ѡрошкива суспежица, и вук,
риба и врапа крећу на нас, у лов,
бескућнима у вејавици, Тројеручице,
Твој шрећи длан нека нам буде кров!*

---

*У овом свету неслатих мора и јела,
док нам се броје ѡоследњи шренуци,
нек засветли, нек нас осоли, Тројеручице,
со суза, скуйљена у Твојој шрећој руци.*

По горком звуку ових речи сазнајемо да је Симовић први и прави песник данашње српске несреће. Јака метафизичка вертикала у његовом песништву следи линију крста српског испаштања. Једним краком, он је као колац мученика усмерен навише и зарива се у срце ствари, где више нема места за празну причу, маске, лажи и скривање иза мутних метафора. Други крак крста окренут је равнини свакидашњице, ка малим стварима у којима песник открива метафизичку снагу трајања, трпљења и вечности. Доказ за ту метафизичку силу нису само одговарајуће форме, стихире, обраћања и молитве што се упућују ка небесима. Своја надвремена, божанска и узвишена својства и значења Симовићева метафизичка лирика остварује претварањем профаног у свето, проицањем кроз дубинске архетипске слојеве обичних ствари и слика, што у песниковим стиховима – као у *Источницима* – управо у једноставности и истинитости могу да добију горњу и метафизичку пројекцију надстварне стварности:

*Иза мужева, који носе њушке,
кроз крај сјаљен, ојустошен и то,
оне, ко ушвари, носе иллу и копац,
носе брашно, сайун, шибицу, со.*

*Ко каже да у свешлоси? Иду у мрак,
из кој се и звер, њресривљена враћа,
иду кроз крв, кроз коју не моју мужеви,
иду кроз њрех, кроз који не смеју браћа!*

Метафизика Љубомира Симовића зрачи из животности његових истина. Он је у стању да види пределе смисла иза речи и ствари, и да препозна значења која се крију иза свакодневице. Чека да му се у правом часу открију дубине и видици о којима се иначе и не сања. Пре неколико година, када смо се обојица са истом групом пријатеља нашли у Јерусалиму и Светој земљи, чули смо у Капернауму необично тумачење предања о Беседи на Гори. Као и код Симовића, у тој причи надстварно и метафизичко с лакоћом се спушта на земљу и утапа у обичну слику, из које се тајанство може спознати тек ако му се открије дубински смисао. Брежуљак са којег је Христос говорио удаљен је подоста од обале Галилејског језера, али су његову проповед ипак чули и људи на обали и кренули ка узвишењу да га слушају. Хиљаде ходочасника и свештеника, који су се столећима касније молили и проповедали на томе месту, својим гласом никада нису могли да досегну до језера. Тек недавно, осетљивим модерним акустичким сензорима, утврдило се да постоји само један дан у години, и само један сат у томе дану, када се у краткотрајној микроклими тога места и тога часа и обичан људски глас са Горе може чути на језеру.

Не знам да ли је и Симовић упамтио ту причу нашег водича по Галилеји и Капернауму, али се у мени та прича обнавља и јавља увек када мислим о метафизичкој тајни и дубинском звуку Симовићевих јасних стихова и једноставних слика. Песник зна прави дан и праву реч. И код њега, као и у природи, слике су чисте, живих обриса, наизглед само у две димензије и са профаним дејством и значењем. На данашњи дан Преображења, на пример, код њега не брује небеска звона и не дешавају се мистична значења, не бере се ни руј и не окуша прво зрно грожђа. Код њега се на Преображење богови претварају у пастире како би негде могли да презиме, док око њих миришу кухиње.

*Мирише њарадаиз који се кува,
миришу бабуре које се њеку на њлошци,
мирише куйус који ври, мирише лук...*

Као у причи из Капернаума, чудесно, свето и натприродно спуштају се на земљу и преображавају се у људско, свакидашње и обично, откривајући притом закон и правило Симовићеве поезике: да је све надземаљско, сакрално и чудесно у крајњој линији подешено за човека и прилагођено његовој мери, и да се свака велика тајна и овога и онога света, макар била и најузвишенија, своди на голу истину кратког људског живота.

Све то говорим зато што верујем да се овоземаљска и метафизичка својства Симовићеве лирике у овоме несрећном часу сједињују у једној јединој тачки – тачки језе и очишћења. Било да је бачен у висину, или да почива над равним површинама, било да се окреће уназад или у страну, или да се загледа иза ствари, пошников поглед свагда успева да у тами, тмуши и пометњи историје препозна исту метафизичку коб живота. То га чини великим модерним песником нашега језика. На распећу његових песничких спознаја виде се и прошлост и садашњост, а може се наслутити и будућност света у којем смо затечени. Можда може звучати парадоксално, али је у складу са неком вишом метафизичком правдом да повељу и хрисовуљу српске духовности, у овом несрећном часу понижења и пораза, прими песник истине. Метафизичка апокалипса, што се слуги у његовим стиховима, чини данас Симовића једним од најистинитијих и најречитијих песника нашег времена. Чини га једним од најпотребнијих мудрих сабеседника у часовима патњи и незнања. Он нашу коб препознаје и види у нама самима, не тражи је у другима него је открива у нашем исконском проклетству и сопственој охолости и недуховности. Треба имати много моралне снаге да би се тако дубоко, искрено и храбро волео сопствени народ. У данима пораза и пада какви се одавно не памте, знамен српске духовности на дан Св. Преображенија добио је песник који не лаже, песник горке српске истине. У томе треба видети први знак очишћења, трачак наде да ће духовност и истина коначно постати основ српског преображења.